

1. Wie ben ik / wie zijn we?

1.1. “Een mensenleven kent vele kanten, ons persoonlijk ‘menu’ is samengesteld uit talloze ingrediënten. Ons fysieke en mentale paspoort bezit een ongekeerde variëteit aan (verborgen) ‘codes’. Om enkele te noemen: de sociale- en geografische afkomst, de genetische bepaaldheid, de maatschappelijke en religieuze context, ingrijpende gebeurtenissen die zich voordeden. Het is nuttig en zinvol om deze codes in kaart te brengen. Maar dan nog ‘kennen’ we de persoon in kwestie niet, ‘kennen’ in de zin van, letterlijk uit tekenen en dan zeggen ‘dit één jij’. Wij kennen iemand altijd bij benadering, omdat precies het anders-zijn het kenmerk van de ander is. Laat staan dat we onszelf zouden doorgronden, voor een deel is dat misschien het geval, maar ook ikzelf ontsnap gelukkig (!) steeds aan het beeld dat ik of een ander van mijzelf heb. (b) De handboeken leren ons hoe de verschillende psychologische scholen omgaan met al die ‘codes’. Het zijn evenzo vele pogingen om greep te krijgen op de subjectieve kant van ons mens- zijn en om psychische lasten die mensen met zich meedragen te helpen verlichten. Er is vanaf het ontstaan van de wetenschap ‘psychologie’ in de negentiende eeuw enorm veel onderzoek verricht. Men mag denk ik zeggen dat dit vele werk de mensheid verder heeft gebracht. Hoewel, heeft een dieper verstaan van de menselijke psyche de wereld meer gerechtigheid en vrede gebracht? (c) Het godsdienstig-religieuze is objectief gezien slechts een aspect van ons mens-zijn. Maar de concreet-gelovige persoon zal in de devotie beleving van zijn of haar geloof het fundament zien en ervaren van alle andere kanten van het mens-zijn. Geloof is niet iets aardigs ‘erbij’, maar wordt beleden als het meest wezenlijke.”
(slot van mijn voorwoord bij O’Laughlin)

1.2. Het intern-psychische is niet compleet als we onze reisgenoten op ‘de weg’ (camino) niet vermelden. De mensen die ons inspireerden, door wie we op een geheimvolle manier worden aangetrokken, als het vijzelsel naar de magneet. Waarom die ene persoon en die ander niet? Wie voor de een inspirerend is, is het voor een ander niet of minder? Deze anderen maken jou, modelleren je, vormen je, als je aan ze denkt stroomt er altijd iets van warmte bij je naar binnen.

Het begin, de start van een mensenleven is wezenlijk. Als de ‘basic trust’ ontbreekt dan wordt het jonge menskind al vroeg belast. Is dat basisvertrouwen wel meegegeven dan is er een solide bodem gelegd. ‘Het gezin’ is geen burgerlijke uitvinding, maar van vitaal belang voor de rest van je leven. Mijn leven begon in liefde en veiligheid, de warmte van het allereerste begin zal me nooit meer verlaten. Mijn ouders zijn de eerste iconen op mijn levensweg. Natuurlijk, overal is altijd wel wat. Warmte en koudefronten bestaan dankzij elkaar. Naast het me gewenst weten leerden mijn ouders mij ook dat er naast het veilige ouderlijke huis nog een ander ‘Vaderhuis’ is. Zij wijden mij in in de wonderlijke wereld van geloof en kerk.

Dan was er die godsdienstleraar op de HBS, hij preekte ook wel eens in een jeugddienst. Ik hing aan zijn lippen, zijn uitleg en betrokkenheid op mens en wereld was nieuw in die dagen. ‘Zo moet het’ dacht ik al heel vroeg, deze bezieling, deze uitstraling.

De theologie-studie was een soort tussenfase. We leerden enorm veel, vooral met het hoofd en in die tijd met de handen (engagement 60tiger jaren). We maakten kennis met de grote, beroemde protestantse theologen. Karl Barth (1886-1968) voorop internationaal en K.H. Miskotte (1894-1976) hier te lande. Wat een vreugde om deze groten te lezen, te doorgronden. Over beiden heb ik intensief geschreven. Ze hangen beiden als iconen op mijn werkkamer. Bert ter Schegget hoort hier ook bij, hij zal later mijn promotor worden.

Hoofd en hand: en het hart dan? Ik ging al heel snel naar Taizé (1971 eerste keer?) Frère Roger en Taizé werden al snel heel belangrijke iconen voor mij. Zou ik zonder dit ‘hart’ mijn studie hebben

kunnen volbrengen? In een van mijn laatste boeken beschreef ik mijn ervaring (zie 'Vrede en alle goeds' + artikel in Speling)

In mijn studententijd kreeg ik ook veel voeding van de Amsterdamse Studenteneklesia, met name Huub Oosterhuis. Hem beschouw ik ook als een icoon op mijn levensweg. Ervaringen in de Amstelkerk, later directe collega in de basisbeweging. Gedicht 'Aan de mens' in: Levende die mij ziet, p. 126

Wij waren rooie rakkers in die dagen. Na mijn studie begon ik als pastor in Twente (luchtmachtbasis / basisgroepen). Toen advertentie KGIJ. Ik werd benoemd. Het werd een daar een goede, maar ook harde leerschool. Iemand die mij in die dagen (80 -86) en daarvoor ook al heel erg voedde, was Dorothee Sölle (1929-2003). Vorige week nog mocht ik ergens een lezing over haar houden. Mystiek en verzet als hoogtepunt. Uit die lezing:

"Haar theologie denkt na, analyseert vlijmscherp de feiten van wanhoop. Maar het wordt niet vermoeiend omdat ze ook dichteres is. In haar gedichten worden de gedachten a.h.w. op muziek gezet, muzisch gemaakt. Bijvoorbeeld dit prachtige gedicht over een asielzoekster (T. 151)

'Ze is niet hier geboren.
Ze spreekt niet onze taal.
Ze heeft gewerkt zonder papieren.
Ze heeft afwisselend gewoond
bij een vriendin
en in een container
Ze zou graag beginnen
te werken
hier bij ons.
Haar naam is Hoop.
Niemand hier kent haar.'"

Het feit dat Sölle een vrouw is, wordt ze zich steeds meer bewust; feministische theologie / bevrijdingstheologie. Ook Tine Halkes is op dat moment belangrijk voor me. Uit die periode stamt mijn eerste boek, een bundel 'Preken tegen de bierkaai'.

Het is dan 1984 (ik ben 47): het jaar van de wending. Ik ga vanuit de KGIJ naar de VS ... etc. Ik ontmoet Henri Nouwen (1935 - 1996) en raak bevriend met hem. Een genadige wending. Vroom en Radicaal!

Via Henri's boeken ontdek ik de mystieke traditie, die warme onderstroom in alle godsdiensten. Ik ben al wat ouder, het kennen is toch wel naar binnen gezakt en laat nu al die kennis los op de mystieke traditie. In mijn proefschrift (1993) probeer ik dit uit: dogmatiek - mystiek en ethiek. Dit zal vanaf dan mijn interesse blijven houden.

Stem in de Stad ... Ach, wat zal ik hier over zeggen. Folder. Hier kan ik bijna alles doen wat ik/we wil(len). De mooiste plek om te werken. Ons mission statement ... Niet óver, maar mét mensen. Ik zou avonden kunnen vullen om met jullie over Stem in de Stad te praten. Dit werk is het decor van waaruit mijn boeken worden geschreven. De klassieken lees ik ahw in in dit werk en zij voeden ons werk: Vincent van Gogh, Dag Hammarskjöld, Franciscus. Avond aan avond ben ik het land in getrokken om mijn passie voor deze mensen te delen met anderen. Nu nog, maar minder vaak weg. Laatst nog over Franciscus en de Islam:

"De 'mentaliteit' van Franciscus tegenover de kruisvaardersmentaliteit. Die er overigens aan beide kanten is. Dan wordt de geest (mens- mentis) vergiftigd door haat en superioriteit. Machthebbers kunnen hier volop gebruik van maken. Fanatici laten zich makkelijk voor een karretje spannen, die

van Bush en die van Bin Laden. Slechte politiek mobiliseert de harde en onverdraagzame kanten van de godsdiensten. 'Mensen van goede wil' mikken, als Franciscus, op de 'zachte krachten' (is niet hetzelfde als soft zijn)."

Iconen op de camino. Want dat zijn we, weg-mensen.

"Een van de mooiste beelden om zicht te krijgen op een mensenleven is misschien wel het beeld van 'de weg'. Wij zijn mensen van de weg. U en ik, we gaan een levensweg - ieder van ons reist een éigen, persoonlijke levensweg. Geen enkele weg lijkt op elkaar, daarin zijn we volstrekt uniek. Niemand kan de weg van de ander gaan, mijn weg hoort bij mij en jouw weg bij jou. Tot ons geluk kruisen onze wegen elkaar. Er ontstaan relaties, er gaat liefde groeien en saamhorigheid. Samen de weg gaan is lichter dan alleen, want nu kan de steeds zwaarder wordenden rugzak van het leven samen gedragen en gedeeld worden." (uit preek159, ma van maris)